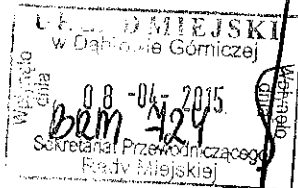

**PREZYDENT MIASTA
DĄBROWY GÓRNICZEJ**
woj. śląskie

WPS. 0003.5.2015

Dąbrowa Górnicza, 07.04.2015

Sz. P. Radni

Szanowni Państwo

Radni Rady Miejskiej

Jerzy Reszke

Grzegorz Jaszczura

Zbigniew Piątek

Mateusz Stępień

Robert Warwas

**Dot. Interpelacji nr BRM.0003.210.2015 z dnia 18.03.2015 roku w sprawie pomników
Wdzięczności Armii Czerwonej na terenie miasta Dąbrowa Górnicza.**

Pomniki związane z Armią Czerwoną, które są zlokalizowane na terenie Dąbrowy Górniczej, z wyjątkiem pomnika w Łośniu, to dawne miejsca pochówku żołnierzy rosyjskich, poległych podczas walk w styczniu 1945 roku.

Jak dotąd zarówno Gmina Dąbrowa Górnicza jak i Muzeum Miejskie „Sztęgarka” w Dąbrowie Górniczej nie przeprowadzały kwerendy archiwalnej (IPN, Archiwum Państwowe Katowice) w celu pozyskania kopii oryginalnych dokumentów poświęconych budowie i odsłonięciu wspominanych pomników. Taka sama sytuacja występuje w zakresie informacji co do ewentualnego pochówku żołnierzy w tych miejscach.

Z danych pośrednich tj. relacji świadków tamtych wydarzeń wiadomo, że tuż po zakończeniu działań wojennych mieszkańcy w w/w miejscach pochowali ciała zabitych żołnierzy rosyjskich, które po jakimś czasie zostały ekshumowane i przeniesione prawdopodobnie na cmentarz wojenny w Katowicach.

Jedyny pomnik, który wybudowano bez związku z pochówkami żołnierzy to monument w Łośniu. Pragnę nadmienić, że pomnik ten został w ostatnich latach pozbawiony cech świadczących o jego związkach z Armią Czerwoną (wymiana tablicy pamiątkowej oraz usunięcie gwiazdek na hełmach żołnierzy). Jest on obecnie poświęcony wszystkim bohaterom

poległym w walkach o wyzwolenie Dąbrowy Górniczej bez podania roku lub konkretnych wydarzeń z tym związanych.

Zatem, obecne pomniki nie są grobami, a jedynie miejscami pamięci. Powstały one oczywiście w okresie gdy nasz kraj nie był państwem demokratycznym i niepodległym, jednak zostały one poświęcone wyłącznie pamięci poległych szeregowych żołnierzy. Nie mniej jednak ich obecność w przestrzeni miejskiej zwraca uwagę mieszkańców na trudne relacje polsko – rosyjskie i dominację Związku Radzieckiego nad wieloma krajami świata przez okres prawie pięćdziesięciu lat.

Warunki istnienia tego typu obiektów w przestrzeni publicznej Polski określają na dzień dzisiejszy dwa akty prawne, a mianowicie „Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy” z dnia 22 maja 1992 roku (Dz. U.1993.61.291) oraz „Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji” z dnia 22 lutego 1994 roku (Dz.U.1994.112.543).

Pierwszy z tych aktów w artykule 17 zawiera następującą treść *„Cmentarze, miejsca pochówku, pomniki i inne miejsca pamięci, będące przedmiotem czci i pamięci obywateli jednej ze Stron, zarówno wojskowe jak i cywilne, znajdujące się obecnie lub urządzone, na podstawie wzajemnych porozumień, w przyszłości na terytorium drugiej Strony będą zachowane, utrzymywane i otoczone ochroną prawną, zgodnie z normami i standardami międzynarodowymi oraz zwyczajami narodowymi i religijnymi”*. W drugim akcie prawnym w artykule 3 czytamy, że *„Strony utrzymują miejsca pamięci i spoczynku zapewniając ochronę grobów, nagrobków, pomników i innych obiektów upamiętniających oraz zazielenienie i zachowanie ich w należyтым porządku”*.

Wymienione wyżej zapisy należy zastosować do pomników znajdujących się na terenie Dąbrowy Górniczej, które są miejscami pamięci ofiar wojen. Nie mniej jednak mając na uwadze negatywne aspekty obecności żołnierzy Armii Czerwonej na terenie naszego kraju podjęliśmy działania zmierzające do przystosowania w/w pomników do celów edukacyjnych. Działania te obejmują m.in. montaż tablic informacyjnych przy w/w monumentach (zainstalowano je już w Gołonogu, Strzemieszycach Wielkich i Łośniu). Teksty zamieszczone na tablicach informują mieszkańców o tzw. „pozornym wyzwoleniu” naszego kraju przez Armię Czerwoną, która zakończyła się kolejnym zniewoleniem trwającym do 1989 roku. Można też tam przeczytać skróconą historię stacjonowania Armii Czerwonej na terytorium Polski, która zakończyła się dopiero w 1992 roku. Tablice zawierają także apel do mieszkańców by zgłaszali swoje relacje związane z napaściami i gwałtami jakich ewentualnie dopuszczali się żołnierze Armii Czerwonej na terenie naszego miasta. Mają stanowić rolę edukacyjną, głównie dla młodego pokolenia. Tu chcę podkreślić, iż inicjatywa ta została pozytywnie zaopiniowana przez Radę Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Podjęliśmy także działania zmierzające do usunięcia z pomników symbolu sierpa i młota wystosowując w tym celu pismo o akceptację do Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Warszawie.

Artykuł 13 Konstytucji RP ma następującą treść *„Zakazane jest istnienie partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszyzmu i komunizmu, a także tych, których program lub*

działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową, stosowanie przemocy w celu zdobycia władzy lub wpływu na politykę państwa albo przewiduje utajnienie struktur lub członkostwa". Z treści tego artykułu nie wynika zatem wprost zakaz propagowania idei i symboli komunistycznych.

Podobnie sprawa wygląda z kodeksem karnym, który w artykule 256 podaje następującą treść „§ 1. *Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.*

§ 2. *Tej samej karze podlega ten, kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, nabywa, przechowuje, posiada, prezentuje, przewozi lub przesyła druk, nagranie lub inny przedmiot, zawierające treść określoną w § 1.*

§ 3. *Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego określonego w § 2, jeżeli dopuścił się tego czynu w ramach działalności artystycznej, edukacyjnej, kolekcjonerskiej lub naukowej."*

Do 2011 roku istniał oczywiście zapis w przytoczonym powyżej paragrafie 2, który brzmiał następująco „*albo będące nośnikiem symboliki faszystowskiej, komunistycznej lub innej totalitarnej*". Został on jednak wykreślony z kodeksu karnego wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 lipca 2011 roku, jako niezgodny z konstytucją.

Zatem w naszej opinii obowiązujące obecnie akty prawne dopuszczają istnienie w/w pomników w przestrzeni miejskiej. Pomniki te należy obecnie traktować jako dodatkowy atrybut edukacyjny skierowany do społeczeństwa, który odpowiednio objaśniony podniesie poziom świadomości historycznej mieszkańców Dąbrowy Górniczej.

Jednocześnie informuję, że w utrzymaniu przez Urząd Miejski (bieżącej konserwacji) znajdują się następujące pomniki:

- Pomnik – obelisk upamiętniający żołnierzy Armii Czerwonej poległych podczas wyzwolenia Dąbrowy Górniczej i Gołonoga przy al. Piłsudskiego w pobliżu Szkoły Podstawowej nr 28,

- Pomnik upamiętniający żołnierzy Armii Czerwonej poległych podczas wyzwolenia Łośnia u zbiegu ul. Łaskowej i Gołonoskiej,

- Pomnik żołnierzy Armii Radzieckiej Tomaszowa Górka – Dąbrowa Górnicza Łęka Otoczarnia,

- Pomnik - obelisk upamiętniający żołnierzy Armii Czerwonej poległych podczas wyzwolenia Strzemieszyc przy ul. Majkowskiego (na wprost kościoła),

- Pomnik ku czci „Bohaterom Armii Czerwonej wyzwalamym naród Polski mieszkańcy wsi Trzebieszawice”.

Prace konserwatorskie i porządkowe na w/w pomnikach wykonywane są przez Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w miesiącach: styczeń, kwiecień i październik. Zakres prac porządkowo-konserwacyjnych obejmuje czyszczenie powierzchni z liści i śmieci,

koszenie, plewienie chwastów w razie potrzeby odśnieżanie, wywóz i utylizację zanieczyszczeń.

Ponadto nadmieniam, iż Stowarzyszenie KURSK zwróciło się do Gminy Dąbrowa Górnicza o wyrażenie zgody na wykonanie remontu w ramach własnych środków finansowych pomnika Wdzięczności Armii Czerwonej w Dąbrowie Górniczej – Ząbkowice Aleja Zwycięstwa. Zgoda na Wykonanie prac remontowych przedmiotowego pomnika została udzielona przez Zastępcę Prezydenta Miasta Pawła Gocylę w dniu 12.08.2014 r.

Z-CA PREZYDENTA MIASTA
Paweł Gocylą

Otrzymują:

- Przewodnicząca Rady Miejskiej
- Radni Rady Miejskiej
- Wydział Administracyjny – Referat Organizacyjny